

ГРАД ШАБАЦ

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН

**ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ,
ИНТЕРНО РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА И
ПОВРАТНИКА ПО ОСНОВУ СПОРАЗУМА О
РЕАДМИСИЈИ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА
ШАПЦА**

2013-2016

Šabac, новембар 2012. године

САДРЖАЈ

УВОД

- 1. Уводна реч градоначелника града Шапца**
- 2. Увод: Шта је Локални акциони план за унпаређење положаја избеглица, ИРЛ и повратника (ЛАП)**
- 3. Одлука Скупштине града о усвајању Локалног акционог плана**
- 4. Захвалност учесницима у процесу израде Локалног акционог плана**
- 5. Сажетак – резиме Локалног акционог плана**

Поглавље 1: Општи подаци о Граду

Поглавље 2: Подаци о избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима по основу Споразума о реадмисији у Граду Шапцу

Поглавље 3: Анализа ситуације, закључци и препоруке

Поглавље 4: Приоритетне циљне групе

Поглавље 5: Општи и специфични циљеви

Поглавље 6: Активности – Задаци за реализацију ЛАП-а

Поглавље 7: Ресурси – буџет

Поглавље 8: Аранжмани за примену

Поглавље 9: Праћење и оцена успешности

УВОД

Уводна реч Градоначелника Шапца

На територији града Шапца према попису из 2001. године, живи 122.893 становника, а кроз активности повереништва за избегла и интерно расељена лица Градске управе града Шапца, у протеклом периоду регистровано је око 18000 избеглих и интерно расељених лица. Данас је овај број избеглих и интерно расељених лица, било одласком у трећу земљу, било репатријацијом (повратком у земљу предходног пребивалишта) сведен на цифру од свега неколико хиљада људи.

Локална самоуправа предузима низ мера усмерених на унапређење живота својих грађана у области здравства, образовања, социјалне заштите, културе, спорта, побољшање инфраструктуре, привлачење нових инвеститора, како домаћих, тако и страних, с циљем отварања нових радних места и запошљавања незапослених, те подизања животног стандарда својих грађана.

Локалним акционим планом, у складу са својим надлежностима и постојећим буџетским средствима, град Шабац жели да допринесе повећаној интеграцији избеглица и интерно расељених лица у локалну заједницу, те смањењу сиромаштва, односно побољшању њиховог социјално-економског положаја, кроз реализацију пројеката и планова, који су представљени у специфичним циљевима Локалног акционог плана. Заједничким ангажовањем свих релевантних актера у локалној заједници, уз помоћ формираног Савета за управљање миграцијама и трајна решења, стварају се могућности за активно и координирано праћење проблема ове популације и њихово решавање кроз реализацију постављених циљева.

Град Шабац, новембар 2012.г.

Градоначелник Шапца
Милош Милошевић

Шта је Локални акциони план за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица

У овом документу под процесом локалног акционог планирања унапређења положаја избеглих¹, интерно расељених лица (ИРЛ)² и повратника по основу споразума о реадмисији³ (у даљем тексту повратници) подразумевамо процес доношења одлука о томе које промене значајне за живот избеглих, интерно расељених лица и повратника намеравамо да остваримо у свом локалном окружењу у периоду 2013-2016.г. Тај процес се заснива на идентификовању најбољег начина ангажовања капацитета свих социјалних актера у заједници у планирању и примени плана.

Локални акциони план за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника (ЛАП) посматрамо као резултат процеса планирања или планску одлуку којом су дефинисани основни начини остваривања циљева развоја ове области живота локалне заједнице.

У оквиру овог документа, под избеглим и интерно расељеним лицима подразумевају се сва лица која су била изложена присилном напуштању својих домова и расељавању, због рата на простору бивших југословенских република и бомбардовања Косова и Метохије, укључујући и она лица која су у међувремену стекла статус грађана Републике Србије, али и даље имају нерешене егзистенцијалне проблеме настале у току избегличког статуса. Повратници су сви они грађани Србије који су изгубили или нису имали право боравака у земљама ЕУ.

Локални акциони план за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника у Граду Шапцу, настао је као резултат учешћа у Пројекту *“Јачање капацитета институцијама Републике Србије за управљање миграцијама и реинтеграцију повратника“ (СВММ пројекат)*. Пројекат финансира Европска Унија, а реализује Међународна организација за миграције (ИОМ). Корисници Пројекта су институције Владе Републике Србије које су надлежне за избегла, интерно расељена лица и повратнике: Комесаријат за избеглице Републике Србије, Министарство рада и социјалне политике, Министарство за дијаспору, Републички завод за статистику, као и

¹ Према Конвенцији УН о статусу избеглице (1951), **избеглица** је особа која из основаног страха да ће бити прогоњена због своје расе, националне припадности, припадности одређеној друштвеној групи или због политичког уверења, напустила је своју државу и не може или због поменутог страха не жели да се у њу врати. Појам избеглице је Протоколом из 1967. године проширен и на особе које су биле изложене ратним страдањима или другим облицима насиља и зато одлучиле или биле принуђене да напусте своју државу. (<http://en.wikipedia.org/wiki/Refugee>).

² Не постоји правна дефиниција за **интерно расељена лица** као што постоји за избеглице. Међутим, извештај УН користи дефиницију: интерно расељена лица су лица, или групе лица, који су били присиљени да побегну или да напусте своје домове или места уобичајеног боравишта, а посебно као резултат или како би се избегли ефекти оружаног сукоба, генерализирана ситуацијама насиља, кршења људских права или природних катастрофа, и који нису прешли међународно признате државне границе. Зато што се налазе у границама своје земље, могућности њихове међународне заштите су ограничене. Иако их, за разлику од избеглица, не штити Специјална конвенција УН, и даље их штите национални закони, међународно хуманитарно право и међународни правни акти у области људских права. (http://en.wikipedia.org/wiki/Internally_displaced_person)

³ Према Споразуму о реадмисији с ЕУ, **повратник** је лице које не испуњава или више не испуњава важеће услове за улазак, боравак или настањење на територији државе чланице ЕУ, уколико је доказано или ако је могуће на основу поднетих prima facie доказа веродостојно претпоставити да је то лице држављанин Србије.

друга надлежна министарства, општинска повереништва / повереници, центри за социјални рад, чланови савета за миграције и други релевантни представници локалне самоуправе.

Стратешки оквир Пројекта одређен је у складу са политиком и правцима деловања дефинисаним Националном стратегијом за решавање питања избеглих и интерно расељених лица и другим националним стратешким документима од значаја за ову област. У циљу координираног рада, коришћења научених лекција и најбољих пракси, овај Пројекат узима у обзир постојеће пројекте изградње капацитета на локалном нивоу, а нарочито оне који су у домену социјалне, економске и стамбене политике. Креирање и спровођење локалних акционих планова за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника овде се третира као део ширег механизма смањења сиромаштва и социјалне искључености осетљивих друштвених група.

Локални акциони план за унапређење положаја избеглица, ИРЛ и повратника за Град Шабац доноси се на период од четири године (2013-2016.г.).

Процес израде Локалног акционог плана за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника у Шапцу, заснива се на интерактивном приступу чије су основне методолошке карактеристике да је:

- **Локални** - спроведен у локалној заједници и уважава локалне специфичности;
- **Партиципативан** – у изради су укључени битни актери процеса друштвено организоване подршке избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима у локалној заједници;
- **Утемељен** на реалним основама, расположивим ресурсима и потребама за унапређење положаја избеглих, ИРЛ и повратника;
- **Прилагођен ситуацији** у локалној заједници, актерима и позитивним променама којима се тежи;
- **Користи савремене методе** планирања и анализе свих важних елемената, потребних за доношење одлука;
- **Подстиче одговоран однос** различитих друштвених актера у локалној заједници.

За потребе процеса израде Локалног акционог плана за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника коришћени су различити извори и начини прикупљања података: резултати анкете о потребама избеглих и интерно расељених лица која је рађена током августа и септембра месеца⁴, статистички подаци подаци (попис 2002.г. и прелиминарни резултати пописа из 2011.г.), различити извештаји и документи, подаци Комесаријата за избеглице Републике Србије Повереништва за избеглице Града Шапца, Црвеног крста, локалних невладиних организација, као и подаци ИОМ-а.

Процес израде локалног акционог плана спроведен је у периоду октобар-новембар 2012. године.

⁴ Анкетом је обухваћено око 260 породица избеглица и ИРЛ

Захвалност учесницима/цама у процесу локалног акционог планирања

Кључну улогу у процесу израде Локалног акционог плана за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника за период 2013-2016.г. на територији града Шапца, формиран је градски Савет за управљање миграцијама и трајна решења, који чине представници локалне самоуправе, као носиоци процеса и формалног доносиоца овог документа, укључујући и повереника за избеглице, као и институције система које се на локалном нивоу баве питањима избеглих и ИРЛ, на владине организације на локалном нивоу.

Улога градског Савета била је да:

- Обезбеди потребне податке непосредно од циљних група и социјалних актера у систему подршке избеглим и ИРЛ;
- Креира планове и конкретне мере за унапређење положаја избеглица, ИРЛ и повратника, те дефинише правце будућег развоја
- Размењује информације и учествује на састанцима од значаја за процес планирања;
- Примењује усвојене методе планирања током процеса планирања;
- Дефинише циљеве, правце развоја и сарађује са различитим релевантним локалним и републичким актерима.
- Планира, прати реализацију и оцењује успешност локалног акционог плана за период 2010-2013.г.
- Ради на писању завршног документа;
- Иницира јавну расправу о нацрту документа и допринесе да финална верзија буде предложена Скупштини града на усвајање.

Чланови Савета за управљање миграцијама и трајна решења су:

1. Салко Карадаревић, члан градског већа,
2. Маријана Јевтић, повереник за избеглице,
3. Маријана Петронијевић, Центар за социјални рад Шабац,
4. Зорица Опачић, Центар за социјални рад Шабац,
5. Љубица Журжиновић, Центар за социјални рад Шабац,
6. Мирољуб Николић, „Каритас“ Шабац,
7. Душанка Рафаиловић, референт за борачко инвалидска питања,
8. Божидар Рогуља, представник Удружења грађан "Завичај-Банија",
9. Слободан Метикош, представник циљне групе.

Захваљујемо се свим члановима Савета за управљање миграцијама и трајна решења, на учешћу у процесу планирања.

Остали актери укључени у сам процес локалног акционог планирања били су представници различитих институција, организација група, укључујући и групе потенцијалних корисника који су повремено учествовали у консултативном процесу. Посебну захвалност изражавамо Комесаријату за избеглице и миграције Републике Србије и ИОМ пројектном тиму.

Сажетак

Локални акциони план за унапређење положаја избеглих, ИРЛ и повратника Града Шапца, за период 2013. - 2016. године, је стратешки докуменат Скупштине града заснован на свеобухватној анализи ситуације који изражава дугорочна одређења локалне самоуправе да побољша услове живота и могућности за интеграцију избеглих, интерно расељених лица и повратника у локалну заједницу.

Према подацима Комесаријата за избеглице на дан 1. јула 2012. године регистровано је 1583 избеглих лица и 376 интерно расељених лица. Према доступним подацима, од потписивања Споразума о реадмисији с ЕУ 2007. године, у Шабац се вратило 77 држављана Србије који нису имали, или су изгубили основ боравка. Од тога броја, преко канцеларије за реадмисију враћено је 36 особа, док је кроз програме организованог повратка које је реализовао ИОМ у Град Шабац враћена 41 особа, углавном из Немачке (програм GARP).

Општи циљ Локалног акционог плана за период 2013-2016.г. је унапређење социјално-материјалног положаја и животног стандарда избеглица, ИРЛ и повратника кроз програме стамбеног збрињавања и економског оснаживања, што ће дугорочно посматрано допринети и побољшању демографске ситуације у овом граду.

Специфични циљеви овог ЛАП-а су:

Специфични циљ 1: до краја 2016.године решити стамбено питање за најмање 25 најугроженијих породица избеглих, ИРЛ и повратника кроз програм социјалног становања у заштићеним условима.

Специфични циљ 2: до краја 2016. године, у складу са мерама демографске политике града, стамбено збринути најмање 50 породица избеглица, ИРЛ и повратника кроз програм откупа кућа са окућницом.

Специфични циљ 3: До краја 2016. године стамбено збринути најмање 80 породица избеглих, ИРЛ и повратника доделом пакета грађевинског материјала за завршетак започетих стамбених објеката или адаптацију постојећих неусловних објеката.

Специфични циљ 4: До краја 2016. године, стамбено збринути најмање седам породица избеглица, ИРЛ и повратника кроз програм доделе монтажних кућа.

Специфични циљ 5: До краја 2016. године економски оснажити и осамосталити најмање 40 породица избеглица, ИРЛ и повратника кроз програме samozapošljavanja, односно путем доделе средстава за доходовне активности.

Локални акциони план за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника има предвиђене аранжмане за имплементацију, праћење (мониторинг) и оцењивање успешности (евалуацију).

За реализацију ЛАП-ом утврђених задатака-циљева током периода имплементације биће потребна средства у износу од 1.226.000 евра која ће делом бити обезбеђена из буџета Града, а делом из других извора финансирања (републичких, иностраних и домаћих фондова).

SUMMARY

The Local Action Plan for improvement of the position of refugees, internally displaced persons and returnees (LAP) in the City of Sabac (2013 – 2016) is a local strategic document based on comprehensive situation analysis and long-term commitment of the local self-government to improve living conditions of refugees, internally displaced persons and returnees and to support their reintegration into the local community.

According to the official data, published by the Commissariat for Refugees of the Republic of Serbia on 1 July 2012, a number of individuals having the status of refugees were 1583, while the number of IDPs in Sabac was 376. Since 2007, when the Readmission Agreement between the Republic of Serbia and EU was signed, a total of 77 Serbian citizens have been readmitted. Out of this number 36 persons were readmitted through the KIRS Readmission Office, while 41 persons were returned through the Assisted Voluntary Returns Programs implemented by IOM (mainly from Germany - GARP program).

The **overall objective** of this LAP for the period 2013 – 2016 is to improve the standard of living and socio-economic situation of refugees, IDPs and returnees through the programs of economic strengthening and providing of permanent housing solutions for the most vulnerable families. In the long term, this will contribute to improvement of demographic situation in the City of Sabac.

Specific objectives:

Specific Objective 1: Until the end 2016 to provide accommodation for at least 25 refugee, IDP and returnee families through the framework of social housing units in protected environment with an option of purchasing or leasing.

Specific Objective 2: In line with the local population policy, until the end of 2016 to provide accommodation for at least 50 refugee, IDP and returnee families by purchasing households with yards;

Specific Objective 3: Until the end 2016 to provide permanent accommodation for at least 80 refugees, IDP and returnee families by supplying them with construction materials for adaptation or completion of the initiated construction work.

Specific Objective 4: Until the end of 2016 provide accommodation for at least seven refugee, IDP and returnee families through provision of prefabricated houses.

Specific Objective 5: Until the end of 2016 to support economic strengthening of at least 40 refugees, IDPs and returnees through the employment generation programs, i.e. income generation grants.

The LAP comprises of implementation, monitoring and evaluation activities.

As it is estimated, a total budget for the four-year period is 1.226.000. The funds will be partially provided by the local-self-government as well as through other funds (national and international donor funds).

ПОГЛАВЉЕ 1

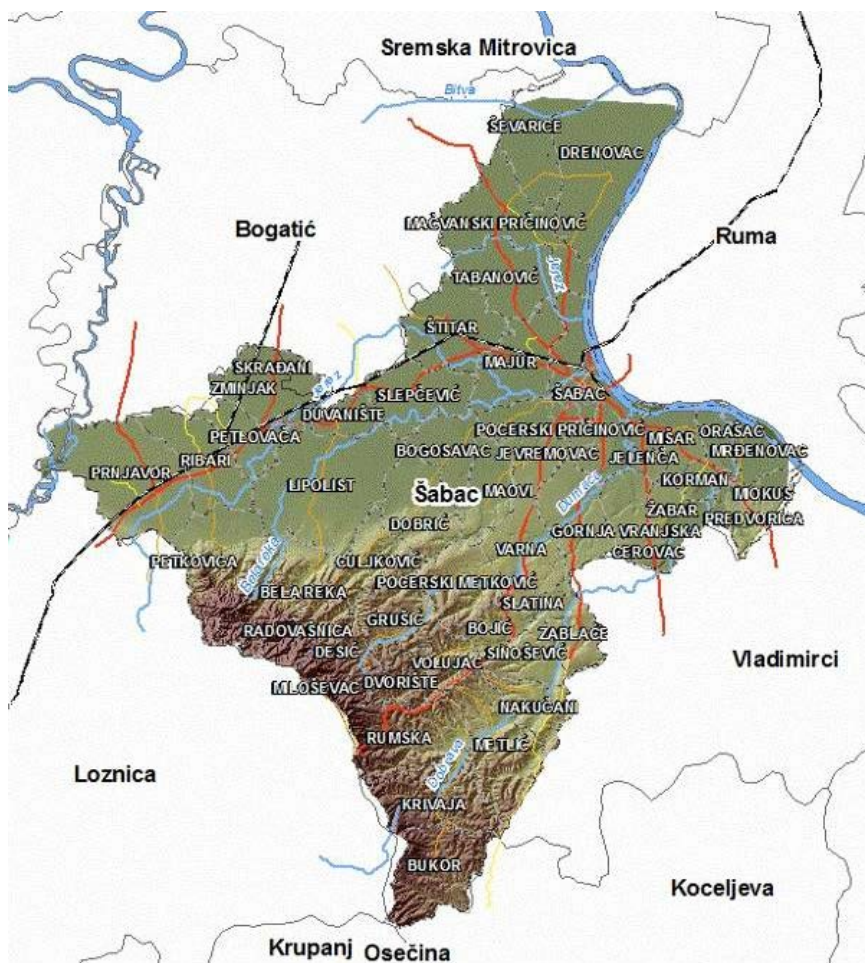
Основни подаци о граду Шапцу

Географски подаци

Град Шабац простире се на територији од 792 км², што чини 1,4% територије Републике Србије. Град Шабац се налази у Западној Србији, припада Региону Шумадије и Западне Србије (Закон о регионалном развоју) и у саставу је Мачванског округа. Мањи део територије Града је и погранично подручје, јер се граничи са Босном и Херцеговином.

Територија Града обухвата делове следећих географских целина: равничарске Мачве, брежуљкасте Поцерине и Посавине и планине Цер. Североисточним делом ове територије протиче река Сава, дужином од око 38 km, која представља границу према АП Војводина (граница претежно иде матицом реке). Западним делом територије протиче река Дрина, у дужини од око 3,5 km. Најкраћа веза са БиХ се остварује преко друмских мостова на Дрини, код Бадовинаца и Лознице, а са Војводином преко два моста код Шапца (друмског и железничког), друмског и пешачког моста код Сремске и Мачванске Митровице.

Територију града Шапца чине сва насељена места, односно подручја катастарских општина која улазе у састав ове јединице локалне самоуправе (Закон о територијалној организацији РС). Град Шабац има 49 катастарских општина и 52 насеља просечне величине 15,5 м², од чега је само једно градско насеље.

Слика 1: административна територија града Шапца

Становништво

Према подацима са пописа из 1991. године у Шапцу је живело 123.633 становника, док је по попису из 2002. године тај број износио 128.801, односно у периоду од 11 година, између два наведена пописа, број становника се, за разлику од многих других општина и градова у Србији, повећао за око 4%. Повећање броја становника у том периоду објашњава се великим миграцијама становништва из села и мањих места ка граду, али и великим приливом избеглица из Босне и Херцеговине и Хрватске.

Према прелиминарним резултатима пописа становништва, домаћинства и станова у Републици Србији из 2011. године, укупан број становника у Граду Шапцу износио је 115.347, што је око 6% мање него што је евидентирано на претходном попису.

Основно обележје кретања становништва града Шапца током последње деценије је стална депопулација, нарочито када је реч о сеоским насељима.

Структура становништва према типу насеља, попис 2002.⁵

	Општина		Округ		Србија	
	Број	Учешће (%)	Број	Учешће (%)	Број	Учешће (%)
Градско становништво	97.569	79,39	249.787	75,77	6.680.949	89,10
Остало становништво	25.324	20,61	79.838	24,23	817.052	10,89
Укупно становништво	122.893	100	329.625	100	7.498.001	100

Што се тиче старосне структуре становништва, приметан је тренд старења укупне популације. Контингент радно способног становништва током последњих година такође бележи пад.

Према подацима Министарства рада, запошљавања и социјалне политике Републике Србије⁶ просечна старост становништва у Шапцу је 40,78 година. Удео млађих од 18 година у укупној популацији је 19,88%, док је удео старијих од 65 година 15,44%.

Упоредни преглед структуре становништва по старосним групама (пописи становништва из 1991. године и 2002. године):

група	1991. год.	2002. год.
Деца и омладина (0-19 год.)	33.358	27.568
Одрасли (20-59 година)	68.675	68.685
Стари (60 и више година)	21.600	26.640
укупно	123.633	122.893

⁵ <http://www.sabac.org/dokumenta/Sabac%20profil%20zajednice.pdf>

⁶ Социјални профил општина у Републици Србији
<http://www.minrzs.gov.rs/cms/sr/component/content/article/293>

Између два пописа дошло је до пада у броју код групација деца и омладина, а уједно и до пораста броја код групације старих, што само потврђује чињеницу да становништво нашег града постаје све старије, што је уосталом чињеница која важи за целу републику.

Битан показатељ виталне статистике је и кретање природног прираштаја који је након што је после дужег периода негативног кретања, у 2009. и 2010. години бележио позитиван природни прираштај, у 2011. поново бележи негативног природни прираштај.

година	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
- рођено	1.256	1.206	1.133	1.210	1.436	1.466	1.412	1313
- умрло	1.778	1.797	1.642	2.132	1.662	1.304	1.308	1354

Ипак охрабрује податак да се у 2011. години бележи повећан број новорођенчади за која се добија родитељски додатак и која су прва, друга, трећа или четврта по реду рођења родитељима и он износи 1063 (2009.-962, 2010.-1018). У 2011. години покренуто је 425 бракоразводних парница и тај број је знатно већи него претходних година (у 2009. -266, 2010.-264). Правноснажно окончаних судском пресудом је 294 бракоразводне парнице. Сем овог забрињавајућег податка, брине и податак да је у 2011. склопљено 432 брака, што је приметно мањи број него 2010. када је било 480 склопљених бракава.

Следеће обележје становништва града, које се надовезује на претходна обележја, је број и структура домаћинстава, према броју чланова:

	укупно	Са 1 чл.	Са 2 чл.	Са 3 чл.	Са 4 чл.	Са 5 и више чл.
Шабац	40.303	7.694	9.428	7.964	8.500	6.717
град	19.585	4.056	4.759	4.373	4.468	1.929
село	20.718	3.638	4.669	3.591	4.032	4.788

Образовна структура становништва града Шапца, старости од 15 година и навише, по попису из 2002. године, је следећа:

	Укупно	Без школске спреме	Од 1 -3 разреда	Од 4-7 разреда	Основна школа	ССС	ВШС	ВСС	Непозн.
свега	103.708	7.448	2.417	16.217	22.527	43.703	4.253	4.906	2.237
жене	53.708	6.034	1.689	8.684	11.726	20.210	2.166	2.245	95

Оно што са сигурношћу можемо да тврдимо, је да само значајан пораст natalитета може да заустави процес демографског старења, што уједно представља проблем ширих размера. А да би се побољшала демографска слика Србије неопходно је унапредити социјалну политику и нова економска улагања како би се становништво задржало.

У циљу смањења негативних демографских трендова локална власт Града Шапца плански предузима мере и спроводи различите програме из области популационе политике, пре свега из области стамбеног збрињавања, усмерене на

побољшање квалитета живота, како домицилног становништва, тако и социјално угрожених категорија избеглих, интерно расељених лица и повратника.

Табела кретања броја незапослених је следећа:

Град Шабац	укупно	жене
2009.	12.706	7.020
2010.	11.413	6.335
2011.	11.578	6.451

Из табеле видимо да број незапослених бележи мање повећање што у сваком случају није нимало оптимистично.

град	Незапослени 2011.	жене	први пут траже запослење	били у радном односу	дуготрајна незапосле- ност	новоприја- вљени	брисани из евиденције
Шабац	11.578	6.451	4.087	7.491	7.066	7.592	8.174

Табела која следи показује кретање броја запослених становника града Шапца:

година	укупно	запослени у предузећима, установама, задругама и организацијама	предузетници и запослени код њих и лица која самостално обављају делатност
2006.	28.063	19.238	8.825
2007.	28.989	19.769	9.221
2008.	29.261	20.013	9.248
2009.	27.459	19.483	7.977
2010.	26.929	19.626	7.303
2011.	26.189	19.581	6.608

Из табеле видимо да број запослених бележи пад који је нарочито видљив код приватног сектора.

На територији нашег града, по подацима за 2011. годину, има и 22.757 пензионера што представља приближно исти број као и у претходној години (2010.-22.870). Структура према врсти остварене пензије је следећа :

врста права	фонд запослених	фонд самосталних делатности	фонд пољопривредника	укупно
инвалидске пензије	3.912	297	248	4.457
старосне пензије	8.802	401	3.719	12.922

породичне пензије	4.293	272	813	5.378
укупно	17.007	970	4.780	22.757

За крај приказа обележја града Шапца осврнућемо се на износ просечне нето зараде у 2011. години, без пореза и доприноса, у граду Шапцу:

2011.	Република Србија	Град Шабац
месец	нето зараде	нето зараде
јануар	34.009	33.134
децембар	43.887	43.093

Из табеле видимо да су се просечне нето зараде за град Шабац, и на почетку и на крају године кретале са мањим заостатком у оквиру нето зарада у Републици Србији.

Ови подаци указују да су међу најугроженијим категоријама незапослених лица управо избегла и интерно расељена лица и припадници Ромске мањине, од којих је велики број из популације повратника по основу споразума о реадмисији.

Дефицитарна занимања на територији града Шапца су професор математике, професор физике, дипломирани машински инжењер, дипломирани инжењер електротехнике и дипломирани дефектолог – олигофренолог.

Основни економски показатељи

Обележја привредног развоја града Шапца су: динамичност и позитиван друштвени производ. Позитивна кретања у привреди резултат су, између осталог: традиционално развијеног предузетништва са трговачким наслеђем, дуге традиције у индустријској производњи, великог броја успешно приватизованих предузећа, као и присуства страних инвеститора. Подршка локалне самоуправе и једноставност процедура представљају снагу економског развоја града.

У Шапцу послује близу 4300 привредних субјеката (око 3000 предузетника). Приватна својина је доминантан облик власништва.

Финансијске услуге пружа 28 банака и 9 осигуравајућих друштава.

Најзначајнији страни инвеститори су: Aliance One Tobacco, Interex, Stada, Alas International, Intercell, Mercator, Metro, Vescovini Group, Tikkurila.

Доминантне индустријске гране производње у привредној активности града су:

- хемијска индустрија
- фармацеутска индустрија
- металопраерађивачка индустрија
- машинска индустрија

- прехрамбена индустрија
- грађевинарство и индустрија грађевинског материјала

Органи локалне самоуправе

Шабац има статус града, Скупштину града са 69 одборника, Градско веће са 13 чланова, Градоначелника и Градску управу коју чине: Одељење за друштвене делатности и привреду, Одељење за скупштинске и заједничке послове, Одељење за општу управу, Одељење за финансије, Одељење за урбанизам и Одељење за инспекцијске и комунално-стамбене послове.

Град има повереника за избеглице, који ради у оквиру Одељења за друштвене делатности и привреду, Градске управе града Шапца.

Здравствена заштита становништва града Шапца остварује се у Дому здравља Шабац, Општој болници Шабац и Заводу за јавно здравље Шабац. Укупан број запослених у Дому здравља Шабац је 577, у Општој болници Шабац је 1.130, а у Заводу за јавно здравље Шабац је 101 запослени.

На територији града укупно има 13 основних школа са 10.053 ученика и 8 средњих школа које похађа 5.500 ученика. Такође, у граду постоје 3 Високе школе струковних студија у којима се образује 2.350 студената.

Предшколска установа „Наше дете“ са укупним бројем запослених 346, у 12 објеката, збрињава око 3000 малишана.

У граду постоји низ културних установа које својим активностима имају за циљ да обогате културни садржај града (Библиотека шабачка, Народни музеј Шабац, Шабачко позориште, Културни центар, Међуопштински историјски архив и др.)

Из свега наведеног, могу су извести следећи закључци:

Развојне карактеристике Шапца:

- Врло погодан географски положај
- Квалитетна урбанистичка локација
- Велики људски ресурси
- Висок проценат образованог становништва
- Мала заступљеност индустријске производње

Предности Шапца:

- Град на реци
- Релативна близина великих градова, Београда, Новог Сада
- Близина међународног ауто-пута
- Близина граничних прелаза са БиХ и Републиком Хрватском
- Доступно грађевинско земљиште
- Развијен приватни сектор

Проблеми Шапца:

Поред свих набројаних предности и постигнућа, град Шабац, као и већина градова има својих проблема, који се могу сврстати у неколико група:

1. Незапосленост
2. Негативан природни прираштај
3. Велики број избеглих и ИРЛ са нерешеним стамбеним питањем, и немогућност решавања истог, без помоћи шире друштвене заједнице.

ПОГЛАВЉЕ 2

Подаци о избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима на територији града Шапца

Према подацима Комесаријата за избеглице Републике Србије од 1.7.2012. године, у граду Шапцу живи укупно 1583 лица у статусу избеглице и 376 интерно расељених лица, што укупно чини око 1.52% укупног броја становника. Највећи избеглички талас из бивших република СФРЈ, а нарочито из БиХ и Хрватске, забележен је у периоду 1991.-1997.године, а највише интерно расељених лица регистровано је 1999.године.

Током претходних неколико година уочене су велике осцилације у броју регистрованих избеглица и ИРЛ. Један број избеглица се определио за интеграцију и стекао лична документа Републике Србије, било због запослења или остваривања права на различите социјалне припадности. Према подацима Повереништва за избеглице Града Шапца мали број лица се одлучило за повратак у земљу порекла или пак за исељење у треће земље.

И поред низа различитих програма подршке избеглицама и интерно расељеним лицима који су реализовани током претходних година на територији Шапца још увек има велики број избеглица и интерно расељених лица који су поред материјалног сиромаштва, суочени су и са низом других проблема, као што су: проблеми у приступу основним људским правима, различитим правним проблемима и психосоцијалним проблемима услед друштвеног искључења, маргинализације, дискриминације и др.

Због дугог периода ратова, политичких тензија, честих промена услова за повратак у земљу порекла и лоше економске ситуације у региону, многи од њих још увек нису спремни да донесу јасну одлуку о својој будућности – да ли да остану у Србији или да се врате у земљу порекла.

С обзиром да је око 70% избегличке популације у Србији, на попису из 2001. године одабрало локалну интеграцију као модел окончања избеглиштва, очито је да је подршка у процесу интеграције избеглица, један од важних циљева наше социјалне политике.

Према подацима из базе Комесаријата за избеглице Републике Србије, са пописа 2004/2005. године утврђено је следеће стање:

Старосна структура	Интерно расељена лица	Избеглице
0-6	8	31
7-14	31	146
15-18	19	129
19-65	261	1394
Преко 65	41	488
Укупно	360	2188

Полна структура	Интерно расељена лица	Избеглице
Мушкарци	179	1026
Жене	181	1162
Укупно	360	2188

Образовање	Интерно расељена лица	Избеглице
Без школе	114	429
Непотпуна основна школа	0	265
Основна школа	11	554
Средња школа	56	859
Виша школа	142	50
Висока	17	31
Магистар и доктор наука	20	0
Укупно	360	2188

Радни однос (ст. од 15. год.)	Интерно расељена лица	Избеглице
Студент/ученик	81	243
Запослен	131	143
Повремено запослен	8	17
Пензионисан	41	225
Незапослен	60	1383
Укупно	321	2011

У овим табелама приказан је број избеглица на територији града Шапца, који су се одазвали на попис 2004/2005. године. База је ажурирана 2008. године.

Одступање у подацима из базе тумаче се чињеницом да:

- Велики број избеглица узео је држављанство РС и више није у евиденцији КИРС – а,
- Начин пријављивања боравка и пребивалишта не гарантује прецизне евиденције,
- Велики број лица из избегличке популације није се ни одазвао на организоване пописе,
- База повереника за избеглице показује и активну и пасивну избегличку популацију (оне који су и даље у избегличком статусу и оне којима је избеглички статус престао).

Из претходних података види се да постоји тенденција смањења броја избеглих и ИРЛ, међутим, према подацима Центра за социјални рад Града Шапца преко 100 породица интерно расељених лица су примаоци једнократне новчане помоћи, а око 1500 особа које су имале статус избеглог лица живи на граници или испод границе социјалног минимума.

Према подацима Повереништва за избеглице око 70% особа које су добиле држављанство Србије су остале на територији Града Шапца. Према до сада уоченим трендовима одласка из Шапца, избегли и интерно расељени углавном одлазе ка Београду или земљама Западне Европе, углавном због веће могућности за запослење.

На подручју града Шапца, у селу Варна, и даље се налази колективни центар за смештај избеглица и ИРЛ у коме је тренутно збринуто 82 лица (74 избеглица и 8 ИРЛ). Данас је ово такође и центар за интервентни смештај лица враћених по основу споразума о реадмисији.

Што се тиче броја повратника, од потписивања Споразума о реадмисији с ЕУ 2007. године, у Град Шабац се вратило 77 држављана Републике Србије. У питању су лица која нису имала или су изгубила основ боравка. Од тога броја, преко канцеларије за реадмисију су враћено је 36 особа⁷, док је кроз програме добровољног повратка које је реализовао ИОМ, током претходних година у Шабац враћено 41 особа, углавном из Немачке (програм GARP). Имајући виду да не постоје систематски и ажурирани подаци о овој популацији, постоји могућност да је број повратника ипак знатно већи.

Према подацима Повереништва за избеглице, четири лица из популације повратника су тренутно смештена у постојећи колективни центар.

ПОГЛАВЉЕ 3

Анализа ситуације и закључци

Анализа контекста или радног окружења је обухватила четири врсте квалитативних анализа:

1. Преглед документације релевантне за питање избеглих и ИРЛ
2. Анализу стања
3. Анализу заинтересованих страна
4. Анализу проблема са закључцима

3.1. Преглед документације о ширем радном окружењу обухватио је неколико кључних међународних, националних и других стратешких докумената, релевантних за ову област, као и актуелни законски оквир који регулише питања избеглих лица у Републици Србији, и то:

- Конвенција УН о статусу избеглица (1951. год.)
- Женевска конвенција која регулише рад Црвеног крста (1949. год.)
- Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица (2002. год. ревизија март 2011.) за период 2011.-2014. године)
- Стратегија за смањење сиромаштва (2003. год.)
- Национална стратегија одрживог развоја (2008. год.)
- Национална стратегија привредног развоја Републике Србије 2006-2012
- Национална стратегија запошљавања 2011-2020
- Стратегија регионалног развоја Републике Србије 2007-2012
- Стратегија развоја пољопривреде
- Стратегија развоја социјалне заштите (2005)

⁷ Подаци Комесаријата за избеглице, Канцеларије за реадмисију на Аеродрому „Никола Тесла“ www.kirs.gov.rs, ажурирано 31. јула 2012. године.

Актуелни законски оквир за питање избеглица је Закон о избеглицама. С обзиром да је неопходно боље праћење актуелних потреба и питања избеглица у мају 2010. године усвојен је Закон о изменама и допунама Закона о избеглицама.

Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица (2002, и ревизија март 2011.г.) дефинише основне правце деловања – обезбеђивање услова за повратак и локалну интеграцију, што је потпуно у складу са међународно прихваћеним циљевима за решавање положаја ове групе грађана.

Остале наведене националне стратегије пружају основу и дају смернице за развијање мера и акција у области локалне интеграције избеглих и интерно расељених лица, односно локалне реинтеграције повратника, којима се може допринети унапређењу њиховог животног стандарда и укупног друштвеног положаја.

Локална стратешка документа значајна за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника у Граду Шапцу су:

- Стратегија одрживог развоја града Шапца 2010-2020
- Стратешки план за социјалну политику Града Шапца (2009-213)
- Локални еколошки акциони план Града Шапца (фeбруар 2011.г.)

Сви наведени документи такође обухватају групу избеглих и интерно расељених лица, препознају их као рањиву групу, идентификују њихове социјалне потребе и укључују их у систем услуга социјалне заштите на локалном нивоу, заједно са другим социјално рањивим групама.

Град Шабац је уз подршку различитих донатора до сада реализовао бројне програме за избеглице и интерно расељена лица. Неки од најважнијих програма и пројеката реализовани од усвајања првог ЈАП-а су следећи:

2010.г.

- програм доделе грађевинског материјала за 12 избегличких породица (средства КИРС-а и Града)
- Програм економског оснаживања кроз доделу грантова за пољопривредну активност (НГО Визија) – 42 гранта

2011.г.

- програм откупа сеоских домаћинстава за 6 избегличких породица (УНХЦР)
- програм социјалног становања у заштићеним условима – стамбено збринуто 10 избегличких и ИРЛ породица, као и две социјално угрожене локалне породице

2012.г.

- програм доделе грађевинског материјала за 7 избегличких породица (средства КИРС-а и Града)
- програм доделе грађевинског материјала за 10 избегличких породица (средства КИРС-а + 10% учешће Града)
- програм доходовних активности – додела грантова за покретање самосталне делатности за 15 избегличких породица (средства КИРС-а +10% учешће Града)

Најважнији закључци ове анализе су следећи:

- Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица (2002. ревизија март 2011. године) дефинише основне

правце деловања – обезбеђивање услова за повратак и обезбеђење услова за локалну интеграцију, што је потпуно у складу са међународно прихваћеним циљевима за решавање положаја ове групе грађана, али недостаје јој актуелизација и усклађивање са реалним стањем;

- Национална стратегија за управљање миграцијама (2009) дефинише планско и организовано управљање миграцијама праћењем спољних и унутрашњих миграционих кретања, и спровођење активности које ће довести до подстицања регуларних и сузбијања нерегуларних миграција, као и решавање проблема избеглица и интерно расељених лица, ефикасни и ефективни прихват и одржива социо-економска реинтеграција повратника – грађана Републике Србије по основу споразума о реадмисији;
- Национална стратегија реинтеграције повратника по споразуму о реадмисији (2009) утврђује приоритетне области, као што су: издавање личних докумената, решавање питања смештаја, стварање могућности за запошљавање и остваривање других права, као што су право на здравствену заштиту, образовање, социјалну и породично-правну заштиту, итд. Одсуство координације и размене информација о повратницима представља озбиљну сметњу у регистрацији лица која се враћају по основу реадмисије, утврђивању њихових потреба и пружању адекватне заштите ради њиховог укључивања у нову средину;
- Остале наведене националне стратегије пружају основу и дају смернице за развијање мера и акција у области локалне интеграције избеглих и интерно расељених лица којима се може допринети унапређењу њиховог животног стандарда и укупног друштвеног положаја.
- Локална стратешка документа указују на проблем избеглих, интерно-расељених лица и повратника у Граду Шапцу као и на значај њихове интеграције, односно реинтеграције у локалну заједницу.
- Програми и пројекти за избегле и ИРЛ који су до сада реализовани, као и они који су у току, бавили су се решавањем следећих питања: становање, економско оснаживање, лична документација, спајање раздвојених породица и социјално-правна подршка. Ови програми и пројекти дају смернице за будући рад на унапређењу положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника.

3.2. Анализа стања (SWOT анализа)

Анализа стања у локалној заједници по питању унапређења положаја избеглица, ИРЛ и повратника извршена је кроз идентификацију досадашњих активности и резултата, те кроз сагледавање капацитета и слабости локалне заједнице, могућности и препрека са којима се суочава. Анализа је урађена коришћењем SWOT технике.

	<u>Снаге</u>	<u>Слабости</u>
У Н У	<ul style="list-style-type: none"> - Подршка градске управе и релевантних локалних институција; - Стручност чланова Савета у различитим областима од значаја за циљну групу; 	<ul style="list-style-type: none"> - Непостојање базе података о броју и потребама повратника - Непостојање буџетске линије - Недостатак функционалног система обавештавања појединаца из ове

Т Р А Ш Њ Е	<ul style="list-style-type: none"> - постојање локалних стратешких докумената који такође обухватају циљну групу ЛАП-а - постојање ажурне базе података - Добро организован Центар за социјални рад - Добра сарадња локалне самоуправе са невладиним сектором - Седиште великог броја привредних субјеката - искуство у сарадњи са донаторима и међународним партнерима 	<p>популације</p> <ul style="list-style-type: none"> - Неорганизованост и неактивност корисника, као и непостојање удружења - Неадекватна образовна структура ове популације - Висока стопа незапослености у локалној заједници - Депопулација и старење становништва - Недовољна сарадња институција система на решавању проблема ове популације
С П О Љ А Ш Њ Е	<p style="text-align: center;"><u>Могућности</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Постојање политичког консензуса за решавање проблема избеглица, ИРЛ и повратника на националном нивоу, као и постојање релевантних стратешких документа; - Постојање регионалног пројекта за трајно решавање стамбених проблема избеглих и расељених; - Доступност ИРА фондова; - Активности и програми КИРС-а; 	<p style="text-align: center;"><u>Препреке</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - лоша глобална економска ситуација; - Спора имплементација националних стратегија и планова - постепено смањење донаторских фондова; - тренд вишеструких повратника

Најважнији закључци ове анализе су :

- Локална заједница има значајне капацитете и заинтересована да заједно са осталим актерима ради на унапређењу положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника. Главне снаге локалне заједнице релевантне за питања ове популације су: политичка воља и подршка градске стуктуре власти и стратешки приступ развоју Града у различитим областима У даљем раду требало би побољшати следеће капацитете локалне заједнице: повезаност између база података различитих институција, сарадња са приватним сектором и планирање наменских средстава у буџету локалне самоуправе за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника и креирање посебне буџетске линије. С обзиром на лошу економску ситуацију у Шапцу и актуелне проблеме које са собом носи глобална економска криза, евидентиран је велики број незапослених. Неусклађеност школског образовног система и неадекватна образовна структура са потребама привреде, отежава економски положај ове категорије и њихово запослење.

- Најзначајније спољашње могућности, које из ширег друштвеног окружења делују на питања избеглих, интерно расељених и повратника у локлавној средини су: политички консензус на националном нивоу за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника, активности и програми КИРС-а, приступ ИПА фондовима и постојање регионалног стамбеног програма. Као важне препреке из спољашњег окружења које би требало узети у обзир у процесу даљег планирања, идентификоване су следеће: лоша глобална економска ситуација и постепено смањење донаторских фондова намењених овим питањима.

- Искуство установа, невладиних организација и локалне самоуправе у спровођењу пројеката, отвара могућност добијања донаторских средстава која су неопходна за испуњење свих активности ЛАП-а, што би требало да допринесе превазилажењу препрека, као што су неповољна политичка и економска ситуација у земљи.

3.3. Анализа заинтересованих страна

Анализом заинтересованих страна идентификоване су кључне заинтересоване стране за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника у Шапцу, које су диференциране на крајње кориснике ЛАП-а (различите групе избеглих, интерно расељених лица и повратника) и кључне партнере локалној самоуправи у развијању и примени мера и програма.

Кључни партнери у локалној самоуправи ради решавања проблема избеглих, ИРЛ и повратника су:

- Локална самоуправа – давање субвенција предузећима у циљу повећања стопе запослености код избеглица, ИРЛ и повратника и пружање помоћи у решавању стамбеног питања, организовање програма доквалификације и преквалификације за потребе познатог послодавца или започињање сопственог бизниса.
- Комесаријат за избеглице Републике Србије – обавља послове који се односе на: утврђивање статуса избеглица, збрињавање избеглица, вођење евиденције о избеглицама, усклађивање пружања помоћи избеглицама од стране других организација, обезбеђивање смештаја избеглица и ИРЛ, покреће иницијативе за тражење међународне помоћи од институција УН и других међународних организација и др.
- Центар за социјални рад „Шабац“ – је вишефункционална стручна установа социјалне заштите и представља базичну установу стручног рада и услуга у социјалној заштити, у којој се непосредно или посредно задовољава већина социјално-заштитних потреба грађана и њихових породица. Као корисници социјалне заштите потенцијално се могу јавити сви грађани и породице и то онда када се нађу или су изложени посебним тешкоћама у задовољавању својих основних потреба. Најважније функције Центра за социјални рад су: непосредно остваривање социјалне заштите грађана и њихових породица, остваривање функције органа старатељства, праћење и проучавање социјалних потреба и проблема, превентивна делатност, планирање и програмирање социјалне заштите, координирање активности на спровођењу социјалне заштите и социјалног рада у граду.
- Црвени крст Шабац - је помажући орган државе у хуманитарној сфери, који делује на основу Женевске конвенције, Закона о Црвеном крсту, Статута и на основу Основних принципа (хуманости, непристрасности, неутралности, независности, добровољности, јединства и универзалности). Црвени крст Шабац активно учествује у збрињавању и пружању помоћи избеглицама и ИРЛ на територији нашег града, у чему им значајну помоћ пружају волонтери и активисти Црвеног крста. Посебну улогу има и у тражењу несталих чланова породице и психосоцијалној подршци члановима ових породица. Такође, руководи Колективним центром за смештај избеглих лица, који се налази у селу Варна.
- Здравствене установе – Дом здравља Шабац, Општа болница Шабац и Завод за јавно здравље, пружају услуге примарне и секундарне здравствене заштите. Избегли и ИРЛ остварују своја права у овој области, као и сви други грађани.

- Образовне институције – кроз своје програмске активности, обухватају и пружају могућност избеглим и ИРЛ са стекну одређено образовање и преквалификацију.
- Национална служба за запошљавање – спроводи различите програме подршке запошљавању незапослених, радно способних који активно траже посао.
- Невладине организације – које имају своје активности на територији града, а које се односе на хуманитарну помоћ, подизање капацитета ИРЛ, обезбеђивању помоћи у прибављању докумената и правне помоћи и др.

3.4. Анализа проблема

Анализа проблема је показала да су главни проблеми избеглица, ИРЛ и повратника следећи:

- Нерешено стамбено питање је кључни проблем избеглих, ИРЛ и повратника на територији града Шапца, а додатно га оптерећује статус имовине ових лица у земљи порекла који је највећем броју случајева није нерешен. Приватна имовина углавном је уништена или значајно оштећена, а обнова ове имовине иде веома споро, што овој популацији значајно отежава располагање истом. Лица са подручја Босне и Херцеговине успела су да остваре своје станарско право и поврате имовину, али уколико није приватна, која је углавном уништена. Лаца са подручја Хрватске нису успела да поврате своје станарско право, а приватна имовина је углавном уништена или са великим степеном оштећења. Њихово учешће у процесу обнове своје приватне имовине на подручју Хрватске било је веома мало, с обзиром да су услови тих програма били у супротности са њиховим опредељењима (одрицање од избегличког статуса).
- Висок степен незапослености избеглих, ИРЛ и повратника у локалној заједници, због неадекватне образовне структуре неприлагођене локалној привреди, као и низак степен образовања. Због ниског степена образовања и неквалификованости овој популацији је веома тешко да нађе стално запослење. Већина избеглих и интерно расељених баве се привременим и повременим пословима који нису регистровани и другим облицима стицања зараде у сивој економији. Један број ових лица су особе са инвалидитетом, што осим ниског степена квалификација такође утиче на слабу конкуретност на тржишту рада, односно смањује степен њихове запошљивости. Проблему незапослености додатно доприноси и незаинтересованост једног дела интерно расељених лица за активно тражење посла, јер примају месечну новчану надокнаду за лица која су радила у друштвеним предузећима на КиМ. Иако је ова надокнада скромна, они који је примају, не желе да је изгубе, јер им улива минимум социјалне сигурности. Део ове популације такође има административних потешкоћа у прибављању доказа о стеченој квалификацији у матичним земљама, као и доказа о оствареном радном стажу или праву на пензију. У повратничким домаћинствима, у највећем броју случајева ниједан од чланова домаћинства није формално запослен, а на црно ради тек неколицина, што такође води повећању ризика од социјалне искључености.
- Висок степен сиромаштва избеглих, ИРЛ и повратника је логична последица околности под којима живе (недостатак материјалних средстава, трошкови везани за закуп стана, школовање деце и др.).
- Недовољни и неодговарајући социјално материјални подстицаји за интеграцију избеглих, ИРЛ и повратника услед недостатка адекватних програма, као и још увек присутних утицаја рата - посттрауматски ратни синдром, затвореност у тзв.

неформалне групе (дружење са мештанима из истог села, регије из земље из које су избегли).

- На територији Града Шапца живи и већи број избегличких и ИРЛ породица које су започеле градњу стамбених објеката, али немају могућности да завршетаку градње.
- Пасивност избеглих, ИРЛ, а посебно повратника, која се огледа пре свега у недовољној активности у циљу побољшања сопственог положаја.
- Непоседовање потребних личних докумената. Великом броју избеглих, ИРЛ и повратника основни проблем чини остваривање права на лична документа (држављанство и пребивалиште) у Републици Србији, због административних и финансијских потешкоћа у прибављању докумената потребних за подношење захтева за пријем у држављанство и након тога за издавање личне карте. Велики део избегличке популације је управо због овога искључен из система социјалне заштите РС (право на материјално обезбеђење породице, туђа нега и помоћ, дечији додаток, родитељски додаток и др.). Такође је присутан и део избегличке популације који се још увек није определио за интеграцију и прихватање држављанства РС из страха да би то била препрека у остваривању или решавању до сада нерешених права у матичним земљама (имовинска прва, права на пензију, упис радног стажа и сл.). Одређени број повратничке популације такође нема чврсту одлуку за реинтеграцију (вишеструки повратници), што успорава и отежава остваривање њихових права у оквиру реинтеграције.
- Приступ здравственој и социјалној заштити: према Закону о здравственој заштити избегла и интерно расељена лица имају потпуно иста права као и домицилно становништво. Међутим, у овој области евидентни су велики проблеми у остваривању овог права, због нерешеног статуса већег броја избеглих лица, којима током пописа избеглица 2004/2005. године, статус избеглице није потврђен или се нису на овај попис одазвала. Ова лица су или у поступку за добијање држављанства РС или још увек нису ни поднела захтев за добијање истог, немају у РС ни боравиште ни пребивалиште, те немају право на здравствену заштиту ни по једном основу. Међу овим лицима је велики број старих и болесних лица, која због неукости и болести веома тешко превазилазе административне препреке да би ово прво остварили. Недовољна брига о сопственом здрављу код избеглица и ИРЛ је пратилац њихових живота. Евидентирају се и појаве посттрауматског ратног синдрома код избеглица и ИРЛ. Проблеми повратника по реадмисији у области приступа здравственој и социјалној заштити огледају се кроз непоседовање здравствене књижице (због незаинтересованости) као и личне медицинске документације (хронични болесници, деца).
- Честе миграције ове популације, без евидентирања у бази података.
- Делопопулација и старење становништва.

Закључци:

- Велики број избеглица се до сада интегрисао на територији града Шапца (сопственим средствима или уз помоћ одређених донатора), али и даље постоји велики број породица међу избегличком популацијом које нису решиле стамбено питање.
- Непостојање одговарајућих програма, који би применом разних субвенција смањили степен сиромаштва међу избеглим и ИРЛ.

- Број повратника по основу споразума о реадмисији је све већи, па се стога намеће потреба да локална самоуправа плански и систематски ангажује на решавању проблема ове популације.
- Честе миграције избеглих, ИРЛ и повратника без евидентирања нових адреса боравишта, имају за последицу отежано проналажење тих лица, као и немогућност правног саобраћаја.
- Имајући у виду лошу демографску ситуацију, смањење броја становништва и општу депопулацију, овај план представља део локалних напора усмерених ка поправљању овакве неповољне ситуације, активностима које су усмерене на стамбена решења, нарочито откуп домаћинстава с окућницом, доделу пакета грађевинског материјала за завршетак започете градње или адаптацију неусловних стамбених објеката и доделу монтаћних кућа.
- Циљ популационе политике у Шапцу односи се на успоравање негативних трендова у кретању укупног броја становника и спречавања даљег погоршања виталних карактеристика популације, као и на стварање услова за повећање степена запослености у насељима. Планиране активности Града су следеће:
 - оживљавање природног прираштаја и регенерација становништва;
 - обучавање и виши ниво образовања – усклађивање образовања са актуелним потребама привреде, модернизовање система образовања, увођење кратких образовних семинара, посебно за водеће кадрове;
 - реинтеграција и флексибилност – интеграција дела становништва без посла, посредовање у запошљавању младих људи, подршка за превођење сиве економије у легалне токове и сл., побољшање услова за "маргиналне" групе, као што су избегла, интерно расељена лица и повратници по основу споразума о реадмисији, затим хендикепирани, стари људи, недовољно образовани, итд.
 - Стамбено збрињавање кроз програм социјалног становања, откупа кућа са окућницом, доделом монтажних кућа и доделом пакета грађевинског материјала за завршетак започетих стамбених објеката или адаптацију постојећих неусловних објеката;
 - подршка samozapošljavanje - стварање повољних услова у руралним подручјима за samozapošljavanje, преорјентацијом и преквалификацијом, стамбена изградња и откуп сеоских домаћинстава – за избегла, интерно расељена лица, младе брачне парове и стручњаке;

Препоруке за будуће планирање унапређења положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника:

- Покренути иницијативу за већа финансијска издавања из републичког фонда за решавање стамбеног питања избеглица и ИРЛ. За решавање овог питања постоји више начина: социјално становање у заштићеним условима, откуп напуштених сеоских домаћинстава, помоћ у грађевинском материјалу.
- Идентификовати сопствене ресурсе који се могу усмерити у решавање проблема избеглих и ИРЛ.
- Умрежавање и ефикаснија сарадња локалне самоуправе и свих кључних актера значајних за решавање проблема избеглих и ИРЛ, уз коришћење свих стручних људских ресурса и досадашњег искуства различитих институција и организација.
- Повећати запошљавање преквалификацијом радно способног становништва избегличке популације за дефицитарна занимања и познате послодавце и обезбедити континуиране едукативне програме за samozapošljavanje.

ПОГЛАВЉЕ 4

Приоритетне групе

Крајњи корисници ЛАП-а за унапређење положаја избеглих, ИРЛ и повратника на територију Града Шапца у периоду 2013-2016.г. су материјално и социјално најугроженије породице избеглих, ИРЛ и повратника, а пре свега:

- Становници колективног центра

- Избегли, интерно расељени и повратници у приватном смештају који немају трајно решено стамбено питање, укључујући и оне који су започели индивидуалну стамбену изградњу;
- избегла и ИРЛ која немају одговарајућу стручну спрему за потребе привреде града Шапца и којима је неопходна помоћ друштвене заједнице у самозапошљавању.

- Посебно рањиве групе у оквиру претходних приоритета су:

- Самохрани родитељи;
- Породице чији је члан/ови ОСИ, хронично болесна особа и/или дете са сметњама у развоју;
- Вишечлане и вишегенерацијске породице;
- Старачка домаћинства
- Породице погинулих, киднапованих и несталих на Косову и Метохији;
- Роми.

Критеријуми за избор приоритетних група оквиру Локалног плана за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица и повратника у Граду Шапцу су следећи:

- Егзистецијална и стамбена угроженост циљне групе;
- Бројност циљне групе погођене одређеним проблемом;
- Хитност решавања проблема;
- Досадашњи ниво обухвата лица и група организованом друштвеном подршком;
- Истовремена погођеност циљне групе већим бројем проблема;
- Мандат и одговорност локалне самоуправе у односу на проблем

ПОГЛАВЉЕ 5

Општи и специфични циљеви

Полазећи од анализе стања, локалних ресурса и капацитета, као и од анализе потреба избеглих, интерно расељених лица и повратника, а у складу са националним стратешким одређењима, дефинисан је следећи општи циљ:

Општи циљ Локалног акционог плана за период 2013-2016.г. је унапређење социјално-материјалног положаја и животног стандарда избеглица, ИРЛ и повратника кроз програме стамбеног збрињавања и економског оснаживања, што ће дугорочно посматрано допринети и побољшању демографске ситуације у овом граду.

Специфични циљеви овог ЛАП-а су:

Специфични циљ 1: до краја 2016.године решити стамбено питање за најмање 25 најугроженијих породица избеглих, ИРЛ и повратника кроз програм социјалног становања у заштићеним условима.

Специфични циљ 2: до краја 2016. године, у складу са мерама демографске политике града Шапца, стамбено збринути најмање 50 породица избеглица, ИРЛ и повратника кроз програм откупа кућа са окућницом.

Специфични циљ 3: До краја 2016. године стамбено збринути најмање 50 породица избеглих, ИРЛ и повратника доделом пакета грађевинског материјала за завршетак започетих стамбених објеката или адаптацију постојећих неусловних објеката.

Специфични циљ 4: До краја 2016. године, стамбено збринути најмање седам породица избеглица, ИРЛ и повратника кроз програм доделе монтажних кућа.

Специфични циљ 5: До краја 2016. године економски оснажити и осамосталити најмање 40 избеглица, ИРЛ и повратника кроз програме самозапошљавања, односно путем доделе средстава за доходне активности.

ПОГЛАВЉЕ 6

Активности и задаци за реализацију ЛАП-а

Специфични циљ 3: До краја 2016. године стамбено збринути најмање 50 породица избеглих, ИРЛ и повратника доделом пакета грађевинског материјала за завршетак започетих стамбених објеката или адаптацију постојећих неусловних објеката							
Активности	планирано време реализације активности	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнери у реализацији
				Буџет ЛС и / или остали локални ресурси	Остали извори		
3.1. Формирање комисије	15 дана	Формирана Комисија	Одлука о формирању Комисије			Градска скупштина	
3.2. Доношење правилника и израда критеријума за одабир приоритетних породица	7 дана	Донесен правилник, израђени критеријуми	Квалитет правилника и критеријума	Постојећи људски ресурси		Градска комисија	КИРС
3.3. расписивање огласа	4 недеље	Оглас објављен	Садржај и услови конкурса			Градска комисија	
3.4. избор корисника и израда прелиминарне листе	15 дана	Утврђена и објављена прелиминарна листа	Записници, извештаји			Градска комисија	

3.5. израда и објављивање коначне листе	8 дана	Утврђена коначна листа.	Записник	Постојећи људски ресурси		Градска комисија	КИРС
3.6. расписивање тендера и одабир најбољег добављача	6 недеља	Тендер расписан и одабран најбољи понуђач	Садржај и услови тендера, садржај понуда			Градска комисија	
3.7. потписивање уговора са добављачем	8 дана	Потписан уговор	Услови и садржај уговора			Градска комисија	
3.8. потписивање уговора са корисницима	8 дана	Потписани уговори	Садржај уговора				
3.9. испорука грађевинског материјала	30 дана	Подељена помоћ	Садржај и квалитет помоћи	Постојећи људски ресурси		Повереник, Градска комисија	КИРС
3.10. праћење уградње грађевинског материјала	6 месеци	Пропраћена реализација програма и уградње материјала	Квалитет и ниво остварености			Повереник, Градска комисија	КИРС
3.11. извештај о реализацији програма	6-12 месеци од дана испоруке	Реализација документована	Садржај и критеријуми извештаја			Повереник, Градска комисија	КИРС

Специфични циљ 4: До краја 2016. године, стамбено збринути најмање седам породица избеглица, ИРЛ и повратника кроз програм доделе монтажних кућа.

Активности	планирано време реализације активности	Очекиван и резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер и у реализацији
				Буџет ЛС и / или остали локални ресурси	Остали извори		
4.1. Одлука Скупштине општине о додели земљишта	2 недеље	Обезбеђена потребна финансијска средства	Износ обезбеђених финансијских средстава	Људски ресурси		Локална самоуправа	
4.2. Потписивање уговора о реализацији пројекта монтажних кућа, припрема потребне грађевинске документације и добијање локацијске дозволе	8 дана	Уговор о реализацији потписан, грађевинска документација припремљена и добијена локацијска дозвола	Потписан уговор, комплетна грађевинска документација и документација за локацијску дозволу			Локална самоуправа, повереник	
4.3. Формирање комисије за избор корисника	8 дана	Комисија формирана	Састав комисије			Локална самоуправа, повереник	

4.4. Усвајање правилника	8 дана	Правилник усвојен	Садржај и сулови правилника			Комисија	КИРС
4.5. Расписивање и спровођење огласа за избор корисника	4 недеље	Објављен оглас, прикупљене пријаве	Врста и број пријава			Комисија, Локална самоуправа	
4.6. Расписивање тендера за избор добављача	4 недеље	Тендер расписан	Број и квалитет понуда			Комисија, Локална самоуправа	КИРС
4.7. Потписивање уговора са добављачем	2 недеље	Уговор потписан	Садржај и сулови уговора			Комисија, Локална самоуправа	КИРС
4.8. Израда прелиминарне листе корисника	2 недеље	Прелиминарна листа комплетирана	Најмање 80 породица прелиминарно одобрено			Комисија, Локална самоуправа	
4.9. Разматрање приговора, усвајање и објављивање коначне листе корисника	8 дана	Усвојена коначна листа најмање 80 корисничке породице	Донета одлука о коначној листи са најмање 80 корисничке породице			Комисија	КИРС
4.10. Постављање монтажних кућа	4 месеца	Монтажне куће постављене	Монтажне куће за најмање 7 породице спремне за усељење			Добављач	Комисија
4.11. Потписивање уговора са корисницима и усељење	7 дана	Корисници усељени	Најмање 7 корисничке породице стамбено збринуте у монтажним кућама			Комисија, Градска управа	
4.12. Медијска промоција програма	2 недеље	Пројекат медијски покривен	ТВ/радио и јавни прикази/чланци			ТВ/радио станице и новине	Локална заједница
4.13. Праћење и евалуација програма	Континуирано						

Специфични циљ 5: До краја 2016. године економски оснажити и осамосталити најмање 40 избеглица, ИРЛ и повратника кроз програме samozapošljavanja, односно путем доделе средстава за доходне активности.

Активности	планирано време реализације активности	Резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнери у реализацији
				Буџет ЈС и /или остали локални ресурси	Остали извори		
5.1. потписивање меморандума (донатори, КИРС, локална самоуправа)	1 месец	Потписан меморандум	Услови и садржај меморандума			Донатор, КИРС, локална самоуправа	
5.2. обезбеђење средстава кроз уговор о додели средстава за економско оснаживање једница локалне самоуправе	1 месец	Обезбеђена средства	Износ средстава			Донатор, локална самоуправа	
5.3. Формирање комисије на нивоу локалне самоуправе	15 дана	Формирана комисија	Одлука о формирању комисије.			Градска скупштина	
5.4. усвајање правилника и огласа	7 дана	Усвојен текст правилника и огласа.	Садржај и услови правилника			Комисија за избор корисника	
5.5. расписивање јавног позива	1-2 недеље	Јавни позив расписан	Садржај и услови јавног позива			Комисија за избор корисника	
5.6 избор корисника и евентуално организовање обуке	15-30 дана	Корисници одабрани	Садржај листе и структура корисника			Комисија за избор корисника	
5.7 јавна набавка опреме, машина и друге робе која је предмет пакета доходних активности	1-3 месеца	Јавна набавка спроведена	Документација порпуна				
5.8 избор најповољнијег добављача	7 дана	Најповољниј и добављач одабран	Садржај понуда				
5.9 потписивање уговора са	7 дана	Уговори потписани	Услови и садржај				

корисником програма			уговора				
5.10 потписивање уговора са добављачем	7 дана	Уговори потписани	Услови и садржај уговора				
5.11 испорука грантова		Грантови испоручени	Садржај и квалитет грантова				
5.12 Праћење реализације и оцена успешности програма	24 месеца	Прикупљање и анализирање информација о реализацији програма, оцeњeна успешност	Број и врста анализираних информација, број и врста извештаја и препорука			Локална самоуправа	КИРС

ПОГЛАВЉЕ 7

Ресурси – Буџет

Процењено је да ће за реализацију Локалног плана за унапређење положаја избеглица, ИРЛ и повратника за период 2013-2016. године бити укупно потребно око 1.226.000 евра.

Средства за реализацију, обезбеђиваће се из различитих извора:

- Учешћем локалне самоуправе (обезбеђивање комунално опремљеног грађевинског земљишта са уређеном инфра-структуром)
- Коришћењем кредитних фондова
- Донаторским фондовима
- Из других доступних извора.

У реализацији овог ЈАП-а, полазиће се од идентификовања и коришћења свих већ постојећих ресурса у локалној заједници (људских и материјалних), а инсистираће се и на већој самоорганизованости и учешћу ресорних министарстава у реализацији активности ЈАП-а.

ПОГЛАВЉЕ 8

Аранжмани за примену

Аранжмани за примену Локалног акционог плана за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника обухватају локалне структуре и различите мере и процедуре које ће осигурати његово успешно спровођење. У оквиру локалних структура, разликују се:

1. Структуре за управљење процесом примене ЈАП
2. Структуре које су оперативне и примењују ЈАП

Структуру за управљање процесом примене ЛАП-љ, након његовог усвајања, представља Савет за управљање миграцијама и трајна решења. Савет за миграције ће, као део свог будућег рада, направити План управљања применом ЛАП-а.

Савет за управљање миграцијама и трајна решења, као управљачка структура има следеће задатке:

- У потпуности одговара за вођење целокупног процеса примене ЛАП-а,
- Именује локалне тимове за управљање пројектима, који настају као резултат операционализације ЛАП-а,
- Обезбеђује приступ и прикупљање свих података и информација у електронској форми за сваког актера - учесника у процесу решавања проблема избеглих, ИРЛ и повратника,
- Одржава контакте са свим учесницима у реализацији ЛАП-а,
- Управља процесом праћења (мониторинг) и оцењивања успешности (евалуација) ЛАП-а,
- Одржава контакте са јавношћу и доносиоцима одлука у локалној самоуправи.

Оперативну структуру за примену овог ЛАП-а чиниће институције, организације и тимови формиран у циљу непосредне реализације плана и пројеката развијених на основу ЛАП-а. У складу са ЛАП-ом, биће реализована подела улога и одговорности међу различитим актерима у локалној заједници – партнерима у реализацији. Сваки актер ће у складу са принципом јавности и транспарентности рада, водити одговарајућу евиденцију и документацију и припремати периодичне извештаје о раду. Извештаји ће бити полазна основа за праћење и оцењивање успешности рада.

Оперативна структура за примену ЛАП-а има следеће задатке и одговорности:

- Реализација ЛАП-а,
- Непосредна комуникација са корисницима услуга, које се обезбеђују ЛАП-ом,
- Редовно достављање извештаја координатору Савета за управљање миграцијама и трајна решења и о свим активностима на спровођењу ЛАП-а,
- Учешће у евентуалним обукама за унапређење стручности и компетенција за спровођење задатака ЛАП-а,
- Унапређење процеса примене ЛАП-а у складу са сугестијама и препорукама управљачке структуре.

Процењује се да ће носиоци програма, пројеката и активности ЛАП-а, бити у првом реду:

- Локална самоуправа,
- Центар за социјални рад Шабац
- Црвени крст
- Национална служба за запошљавање
- Дом здравља Шабац
- Образовне установе
- НВО које се баве проблемима избеглих и ИРЛ
- Повереник за избеглице

Управљачка и оперативна структура ће развити план и механизме комуникације, пратиће успешност размене информација и ефикасности комуникације у односу на

очекиване резултате примене ЛАП-а. План комуникација управљачке и оперативне структуре уредиће време и начин размене информација и предузимање одговарајућих акција.

Детаљне годишње планове за наредни период, припремиће Савет за управљање миграцијама и трајна решења, уз активне консултације са оперативним структурама. По потреби, Савет ће формирати и одговарајуће радне тимове.

Механизми праћења, оцењивање успешности примене ЛАП-а и доношење евентуалних корективних мера биће дефинисани Планом праћења и оцењивања успешности (планом мониторинга и евалуације).

ПОГЛАВЉЕ 9

Праћење и оцена успешности

- **Циљ праћења и оцене успешности ЛАП-а** је да се систематично прикупљају подаци, прати и надгледа процес примене и процењује успех ЛАП-а, ради предлагања евентуалних измена у активностима на основу налаза и оцена.
- **Временски оквир:** Мониторинг (као систематски процес прикупљања података) спроводи се континуирано и дугорочно за период 2013-2016. Евалуација (као анализа података и доношење оцене о успешности) вршиће се периодично – једном годишње. Финална евалуација обавиће се на крају 2016. године.
- **Предмет мониторинга и евалуације:** Мониторинг и евалуација укључују целовито сагледавање реализације активности – задатака и специфичних циљева.
- **Кључни индикатори** утицаја за праћење и оцењивање успешности примене ЛАП-а биће следећи:
 1. Обухват избеглих, ИРЛ и повратника новим услугама и мерама
 2. Структура корисника услуга и мера програма
 3. Ниво укључености различитих актера у пружању услуга избеглим, ИРЛ и повратницима
 4. Обим финансијских средстава издвојен за услуге избеглим, ИРЛ и повратницима
 5. Структура финансијских средстава издвојених за услуге избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима (буџет локалне самоуправе, донаторска средства, други извори)
- **Процесни индикатори** за праћење и оцењивање успешности примене ЛАП-а биће следећи:
 1. Број породица избеглих, ИРЛ и повратника које су стамбено збринуте, кроз различите програме: програм социјалног становања у заштићеним условима, програм откупа кућа са окућницом и програм доделе грађевинског материјала за завршетак започетих стамбених објеката или адаптацију постојећих неусловних..
 2. Број избеглих, ИРЛ о повратника који су обухваћени програмима samozapošljavanja кроз доделу средстава за доходовне активности / број грантова за покретање самосталне делатности.

- 3. Методе и технике мониторинга и евалуације:** За успешно обављање мониторинга и евалуације, користиће се: интервју са корисницима (упитници, разговори), анкете, извештаји и др.

Савет за управљање миграцијама и трајна решења биће одговоран за праћење и оцењивање успешности рада на примени ЛАП-а, вршиће мониторинг и евалуацију. Тим за мониторинг и евалуацију чине представници – стручна лица из локалних институција и организација, које се непосредно или посредно баве питањима избеглих и ИРЛ, као и представници корисничких група овог ЛАП-а. Савет ће својим Планом рада дефинисати начин организовања мониторинга и евалуације ЛАП-а